

**Informacja na temat stanu edukacji mniejszości białoruskiej w tym nauczania języka
ojczystego białoruskiej mniejszości narodowej w województwie podlaskim**

1. Organizacja procesu nauczania języka białoruskiego.

Nauczanie języka mniejszości narodowej białoruskiej organizowane jest w formie dodatkowej nauki tego języka w 2 przedszkolach, 25 szkołach podstawowych oraz w 2 liceach ogólnokształcących.

Tab. 1. Wykaz jednostek prowadzących dodatkową naukę języka białoruskiego i liczba dzieci pobierających naukę tego języka (dane z SIO stan 1 marca 2020 r.)

Lp.	Nazwa jednostki	Liczba uczniów uczących się języka białoruskiego	Liczba uczniów mniejszości ogółem	Liczba uczniów ogółem
1	Przedszkole nr 1 w Hajnówce	26	26	125
2	Przedszkole Samorządowe nr 14 w Białymstoku	119	119	171
3	Niepubliczna Szkoła Podstawowa św. św. Cyryla i Metodego w Białymstoku	110	131	151
4	Szkoła Podstawowa w Dubinach	79	79	178
5	Szkoła Podstawowa w Nowokorninie	23	23	27
6	Szkoła Podstawowa w Dubiczach Cerkiewnych	54	54	65
7	Szkoła Podstawowa w Białowieży	36	36	101
8	Szkoła Podstawowa im. Partyzantów Braci M. i A. Chrzanowskich w Gródku	80	80	300
9	Szkoła Podstawowa w Narewce	74	74	182
10	Szkoła Podstawowa nr 3 w Hajnówce	79	79	141

11	Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Kusocińskiego w Hajnówce	24	24	363
12	Szkoła Podstawowa nr 2 im. W. Jagiełły w Hajnówce	90	90	332
13	Szkoła Podstawowa nr 4 im. H. Sienkiewicza w Hajnówce	116	116	537
14	Szkoła Podstawowa w Czyżach	69	69	121
15	Szkoła Podstawowa w Kleszczelach	34	34	103
16	Niepubliczna szkoła Podstawowa w Załukach	42	42	45
17	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie	29	29	153
18	Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Babikach	24	25	68
19	Szkoła Podstawowa w Augustowie	83	83	327
20	Szkoła Podstawowa nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. J. Kostykiewicza w Bielsku Podlaskim	594	594	616
21	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Sybiraków w Białymstoku	93	93	486
22	Szkoła Podstawowa im. gen. Zygmunta Berlinga w Narwi	63	63	216
23	Szkoła Podstawowa z Dodatkowym Nauczaniem Języka Białoruskiego w Orli	71	71	196
24	Szkoła Podstawowa w Czeremsze	24	77	148
25	Szkoła podstawowa im. W. Syrokomli w Michałowie	66	66	423
26	Stowarzyszenie „Edukator” w Łomży - Szkoła Podstawowa w Orzeszkowie	22	22	29
27	Niepubliczna Szkoła Podstawowa nr 1 św. Abp. Łukasza Wojno- Jasienieckiego w	16	16	16

	Bielsku Podlaskim			
28	II Liceum Ogólnokształcące z Białoruskim Językiem Nauczania im. Bronisława Taraszkiewicz w Bielsku Podlaskim	264	264	264
29	II Liceum Ogólnokształcące z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego w Hajnówce	325	325	325
	ogółem	2729	2804	6209

Nauczanie języka białoruskiego odbywa się zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. poz. 1627).

Przedszkola i szkoły umożliwiają uczniom należącym do mniejszości narodowych naukę języka mniejszości narodowej i naukę własnej historii i kultury.

Wymiar godzin nauki języka białoruskiego w szkołach wynosi 3 godziny tygodniowo (nauczanie języka mniejszości narodowej odbywa się w formie dodatkowej nauki języka).

Nauka własnej historii i kultury jest prowadzona dla uczniów klas:

- V i VI szkoły podstawowej - w wymiarze 25 godzin rocznie,
- II i III liceum ogólnokształcącego - w wymiarze 20 godzin rocznie,
- II i III technikum - w wymiarze 20 godzin rocznie,
- I i II branżowej szkoły I stopnia - w wymiarze 15 godzin rocznie,
- I branżowej szkoły II stopnia - w wymiarze 10 godzin rocznie.

Szkoły publiczne mogą prowadzić dla uczniów należących do mniejszości narodowych naukę geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, w wymiarze do 30 godzin na II etapie edukacyjnym i do 15 godzin w liceum ogólnokształcącym, technikum, branżowej szkole I stopnia, jeżeli organ prowadzący szkołę przyzna godziny na realizację tej nauki.

W szkołach w województwie podlaskim prowadzona jest nauka własnej historii i kultury oraz geografii państwa.

Rodzice uczniów pobierających naukę języka mniejszości narodowej białoruskiej nie zgłaszali problemów dotyczących dostępu do nauczania własnego języka, własnej historii i kultury oraz geografii.

Dyrektorzy szkół i organy prowadzące nie przekazywali informacji wskazujących na trudności związane z organizacją nauczania dzieci i młodzieży należących do mniejszości narodowej białoruskiej.

2. Nadzór podlaskiego Kuratora Oświaty nad organizacją kształcenia mniejszości narodowych.

W ramach nadzoru sprawowanego przez Podlaskiego Kuratora Oświaty prowadzone jest monitorowanie realizacji przez szkoły zadań służących podtrzymywaniu poczucia tożsamości narodowej uczniów należących do mniejszości narodowych.

Szkoły prowadzące dodatkowe nauczanie języka mniejszości są szkołami ogólnodostępnymi w związku z tym są traktowane tak samo jak inne szkoły i w stosunku do nich stosuje się takie same wymagania jak w przypadku wszystkich szkół.

W toku nadzoru pedagogicznego wizytatorzy zwracają uwagę na przestrzeganie przepisów prawa oświatowego, szczególnie w zakresie przydziału liczby godzin na naukę języka mniejszości oraz właściwego podziału na grupy.

Przy opiniowaniu arkuszy organizacyjnych szkół duży nacisk jest położony na kwalifikacje nauczycieli uczących języków mniejszości.

Na terenie województwa podlaskiego Kuratorium jest organizatorem konkursów przedmiotowych w tym również konkursu języka białoruskiego, w którym biorą udział chętni uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów (do roku 2019) uczących się tego języka.

Na bieżąco jest monitorowane zaopatrzenie szkół w podręczniki do nauczania języków mniejszości narodowych.

W roku szkolnym 2017/18 przeprowadzono kontrolę planową *Ocena prawidłowości realizacji zadań szkół i przedszkoli w zakresie organizacji nauki języka mniejszości narodowej, etnicznej i języka regionalnego oraz własnej historii i kultury*. Kontrolą objęto 1 przedszkole oraz 1 liceum, gdzie nauczany jest język mniejszości narodowej białoruskiej. Wydane zalecenia dotyczyły przestrzegania zapisów art. 2 i 19 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. z 2017r., poz. 823) (w obu przypadkach dyrektorzy wykazali uczniów nieposiadających obywatelstwa polskiego do nauki języka mniejszości, mimo iż dla tych uczniów jest to język ojczysty).

3. Ocenianie uczniów.

Ocenianie uczniów odbywa się na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, 1818 i 2197) oraz dwóch rozporządzeń:

- 1) rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 1534) – ma zastosowanie do szkół podstawowych i ponadpodstawowych;
- 2) rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 843, z późn. zm.) – ma zastosowanie do uczniów klas gimnazjalnych oraz trzyletniego liceum ogólnokształcącego (szkoła ponadgimnazjalna), do zakończenia kształcenia w tego typu szkole.

Ocenianie uczniów odbywa się w ramach wewnątrzszkolnego systemu oceniania, uwzględniającego specyfikę szkół.

4. Wojewódzki konkurs przedmiotowy z języka białoruskiego oraz olimpiada języka białoruskiego.

We wszystkich szkołach prowadzących nauczanie języka mniejszości narodowej białoruskiej uczniowie mają możliwość korzystania z oferty konkursów przedmiotowych, w tym wojewódzkiego konkursu przedmiotowego z języka białoruskiego. W roku szkolnym 2018/2019 na etapie szkolnym w konkursie języka białoruskiego wzięło udział 108 uczniów szkół podstawowych i 25 uczniów gimnazjów, do stopnia rejonowego zakwalifikowało się 47 uczniów szkół podstawowych i 8 uczniów gimnazjów, laureatami zostało 15 uczniów szkół podstawowych i 8 uczniów gimnazjów.

W roku szkolnym 2019/2020 na etapie szkolnym w konkursie języka białoruskiego wzięło udział 112 uczniów szkół podstawowych, do stopnia rejonowego zakwalifikowało się 43 uczniów, do stopnia wojewódzkiego zakwalifikowało się 26 uczniów, laureatami zostało 16 uczniów szkół podstawowych.

Uczniowie liceów ogólnokształcących uczestniczą w olimpiadzie języka białoruskiego. W roku szkolnym 2018/2019 laureatami zostało 4 uczniów liceów a 15 uczniów zostało finalistami etapu centralnego. W bieżącym roku szkolnym do etapu centralnego zakwalifikowało się 20 uczniów liceów ogólnokształcących.

5. Zapewnianie uczniom odpowiednich podręczników i materiałów metodycznych.

Nauczanie języka białoruskiego, własnej historii i kultury oraz geografii Białorusi odbywa się na podstawie programów nauczania dopuszczonych do użytku przez dyrektora szkoły. Nauczyciele realizują to nauczanie w oparciu o podręczniki, materiały edukacyjne oraz materiały ćwiczeniowe lub bez nich. Wyboru dokonywały zespoły nauczycieli prowadzących nauczanie danych zajęć edukacyjnych w szkole.

Dystrybucja podręczników i książek pomocniczych odbywa się poprzez Kuratorium Oświaty w Białymstoku. Szkoły otrzymują podręczniki nieodpłatnie. Bezpłatne egz. podręczników i zeszytów ćwiczeń są przeznaczone dla bibliotek szkolnych, do wykorzystania przez nauczycieli i kolejne roczniki uczniów deklarujących przynależność do białoruskiej mniejszości narodowej.

W roku szkolnym 2019/2020 podręczniki i książki pomocnicze dla klasy II i III szkoły podstawowej do nauki języka białoruskiego zostały do dnia 17 stycznia 2020 r. rozdysponowane do 25 szkół podstawowych stosownie do zgłoszonego zapotrzebowania. Do szkół przekazano po 570 egz. podręczników Lemantar i Kruhahod oraz 970 egz. zeszytu ćwiczeń, natomiast po 30 egz. ww. podręczników i zeszytu ćwiczeń pozostawiono w Kuratorium Oświaty w Białymstoku jako rezerwa do wykorzystania w najbliższym czasie.

Ponadto do szkół przekazano 470 egz. podręcznika *Rodnaja litaratura. Literatura ojczysta. Podręcznik do kształcenia literackiego i kulturalnego z języka białoruskiego dla klasy III liceum ogólnokształcącego*, natomiast 30 egz. pozostawiono w Kuratorium Oświaty w Białymstoku jako rezerwa do wykorzystania w najbliższym czasie.

Ponadto, na przykład II Liceum Ogólnokształcące z Białoruskim Językiem Nauczania im. Bronisława Taraszkiewicza w Bielsku Podlaskim otrzymało, w odpowiedniej liczbie i nieodpłatnie, „Historię Białorusi” Eugeniusza Mironowicza, wydaną w języku polskim i języku białoruskim.

6. Zapewnienie szkołom odpowiednio przygotowanej kadry nauczycielskiej.

W szkołach prowadzących dodatkową naukę języka białoruskiego zatrudnieni są nauczyciele posiadający wymagane kwalifikacje. Do Podlaskiego Kuratora Oświaty w ostatnich latach nie wpłynęły informacje o brakach kadrowych nauczycieli uczących języka białoruskiego oraz historii i kultury mniejszości białoruskiej.

Nauczyciele uczący języka białoruskiego w sprawach związanych z metodyką nauczania mogą korzystać z pomocy doradców metodycznych, zatrudnionych w Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku. Pani Jolanta Grygoruk pełni funkcję doradcy metodycznego języka białoruskiego.

Nauczyciele języka białoruskiego systematycznie uczestniczą w różnych formach doskonalenia zawodowego np. warsztaty metodyczne - „Realizacja podstawy programowej z języka mniejszości narodowej na różnych etapach kształcenia”, warsztaty szkoleniowe - „Metoda projektu w nauczaniu języka białoruskiego, historii i kultury mniejszości białoruskiej w Polsce”, seminarium dla nauczycieli języka białoruskiego z Polski pt. „Aktualnyja pytni wywuczennia suczasnaj białaruskaj mowy” w Mińsku (Certyfikat Ministerstwa Edukacji Republiki Białoruś), szkolenia metodyczne - „Białoruskie tradycje weselne”, „Białoruskie obrzędy wiosenne” i „Kultura nie wyklucza”, udział w II Niekonferencji Edcamp Belarus w Mińsku, 5-cio dniowe kursy dla nauczycieli języka białoruskiego w Mińsku.

7. Organizacja wakacyjnych wyjazdów uczniów – przedstawiciele mniejszości białoruskiej – na Białoruś.

Wyjazdy na Białoruś ze szkół prowadzących nauczanie języka białoruskiego odbywają się zazwyczaj w trakcie roku szkolnego jako wycieczki zagraniczne. W roku szkolnym 2018/2019 zorganizowano 15 takich wyjazdów a w roku szkolnym 2019/2020 – 14 wyjazdów.

Szkoły nauczające języka białoruskiego nie zgłaszały organizacji wypoczynku letniego na Białorusi. Organizatorem takiego wypoczynku w roku 2018 (dwie formy wypoczynku) i 2019 (jeden wypoczynek) był Urząd Miasta Bielsk Podlaski.

8. Działania szkół na rzecz mniejszości narodowej białoruskiej.

a) Dodatkowe zajęcia dla uczniów: koła teatralne, chór szkolny, koła języka białoruskiego, koła regionalne, koła tańca białoruskiego, zajęcia teatralne w języku białoruskim, zajęcia muzyczne, zespoły wokalne, zajęcia taneczne - zespół "Padlaski Wianok", warsztaty etnograficzne "Tutaj się urodziłem", spotkania Klubu Dyskusyjnego AB-By "Porozmawiajmy o...", spotkania dla uczniów i rodziców "Śpiewajmy razem", koło olimpijskie przygotowujące uczniów do udziału w olimpiadzie języka białoruskiego, studio folkloru „Żeużyki” oraz zespół wokально-instrumentalny.

b) Realizacja projektów edukacyjnych: „Obrzędy i obyczaje pogranicza Polsko Białoruskiego Narewka - Prużany”, „Poznajemy siebie wzajemnie – edukacja kulturowa młodzieży polskiej i białoruskiej w regionie Puszczy Białowieskiej” (Starostwo Powiatowe w Hajnówce), „Zapomniany tajemnic czar” (Muzeum i Ośrodek Kultury Białoruskiej w Hajnówce), „Spotkania z ludźmi działającymi na rzecz rozwoju kultury białoruskiej”, „Transgraniczne tradycje w kontekście historycznym i współczesnym przekazie młodemu pokoleniu”(projekt współpracy z Białorusią), „Śladami przeszłości, carski pałac w Białowieży”, Zabawa zapustowa „Maslenica” - zachowanie dawnych tradycji i zwyczajów”, warsztaty dziennikarskie „Sustreczy Zorki” (we współpracy z Radą Programową Tygodnika Niwa), „Przyrodnicza skarbnica ponad granicami” (projekt edukacyjny realizowany w ramach „Programu Polska – Białoruś – Ukraina 2014-2020”), „Mniejszości narodowe bogactwem Europy” (projekt współfinansowany w ramach programu Unii Europejskiej „Erasmus+”).

c) Wycieczki edukacyjne: rajd rowerowy do skansenu wiejskiego (dawna chata białoruska) w Nowoberezowie, wyjazd do Brześcia na Międzynarodową Konferencję „Z nauką w życie” organizowaną przez II Obwodowe Liceum im. M. Maszerowa, wycieczka do białoruskiej części Puszczy Białowieskiej i wizyta w siedzibie białoruskiego Dziadka Mroza, „Szlakiem sakralnym na wschód” - wycieczka do prawosławnych monasterów w Sakach i Zaleszanach, wycieczka do Nowego Lewkowa (udział w warsztatach kulinarnych, wypieku chleba i poznanie euroregionu Puszczy Białowieskiej), wycieczka do Orzeszkowa (Chata Baby Jagi - narzędzia i przedmioty codziennego użytku), do Białowieży (Sioło Budy - tradycyjna kuchnia białoruska - warsztaty),do Supraśla i Kruszynian (różnorodność kultur Podlasia).

d) Współpraca z organizacjami mniejszości narodowych i szkołami partnerskimi na Białorusi: Muzeum Kultury Białoruskiej w Hajnówce, Fundacja na Rzecz Budowy Otwartego Społeczeństwa ONI TO MY, Białoruskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne w Białymstoku, Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży Uczących Się Języka Białoruskiego AB-BA w Białymstoku, Centrum Edukacji i Promocji Kultury Białoruskiej w Szczytach, Galeria im. Tamary Sołoniewicz w Narewce, Redakcja Gazety „Niwa”, Radio Racja, białoruska sekcja Radio Białystok, Telewizja Bielsat, Centrum Kultury Białorusi w Warszawie, Stowarzyszenie „Nasza Szkoła”, konsulat Białorusi, Ośrodek Pogranicze w Sejnach, Fundacja Villa Sokrates, Ministerstwo Edukacji Republiki Białoruś, Ambasada Republiki Białoruś w Polsce, „SZCZYTY” - Związek na Rzecz Edukacji i Promocji Kultury Białoruskiej, Stowarzyszenie Literackie „Białowieża”, Białoruskie Towarzystwo Historyczne, Szkoła Średnia w Dmitrowiczach na Białorusi (rejon kamieniecki), II Obwodowe Liceum im. M. Maszerowa w Brześciu, Średnia Szkoła nr 1 w Kobryniu.

e) Udział uczniów w konkursach, przeglądach, festiwalach: ogólnopolski konkurs „Poznaj Białoruś”, konkurs recytatorski „Ojczyście Słowo”, konkurs białoruskiej prozy i poezji „Debiuty”, konkurs „Gawędy Białoruskiej,” ogólnopolski festiwal „Piosenka Białoruska”, festiwal „Hajnowskie Spotkania z Kolędą Prawosławną”, Olimpiada Języka Białoruskiego, konkurs recytatorski „Słowo sceniczne”, „Przemiany społeczno-polityczne w Polsce i regionie podlaskim w latach osiemdziesiątych XX w. we wspomnieniach przedstawicieli mniejszości białoruskiej”, konkurs recytatorski "Trójgłos poetycki", Republikańska Olimpiada z Języka Białoruskiego.